

ABRIL.

SETMANARI NACIONALISTA D'ESQUERRA

ANY I - NÚM. 15

SURT ELS DISSABTES

BARCELONA, 3 DESEMBRE 1938

Redacció i Administració:

R. Catalunya, 38, 1.

— Telèfon 17135 —

Preu: 50 cèntims

SUBSCRIPCIÓ:

6 pessetes trimestre

Editorial

El passat diumenge celebrà Consell General el Partit d'Acció Catalana Republicana. Una mesura exemplar, en aquestes hores supremes de la història de Catalunya: que els partits catalanistes es defineixin i alhora orientin a la seva militància. Havem, és clar, llegit amb atenció les conclusions de tal comici polític. I és precisament d'algunes d'elles que anem a parlar. N'existeixen tres que han estat de bon temps ençà, base de les nostres editorials, i per tant, que entenem havien d'ésser declarades d'extrema urgència la seva posta en pràctica per a salvar l'economia de Catalunya tan migrada per causa de les actuals circumstàncies. Ens referim, el tornar a donar possessió, a reintegrar en llurs pertences, als petits industrials, comerciants, agraris i urbans, injustament expropiats. La indemnització pels danys causats als mateixos — a excepció d'aquells que a judici dels Tribunals competents haguessin ajudat a la rebel·lió militar. — I a l'adaptació de la legislació econòmica de la Generalitat posterior al 19 de juliol, a les lleis bàsiques constitucionals de la República i de Catalunya. O sigui, en síntesi, donar vitalitat al setè punt dels ja cèlebres 13 punts de guerra, en el qual, es respecta el dret a la iniciativa privada i a la propietat individual legítimament adquirida. No cal dir, vista aquesta matemàtica coincidència que informava la direcció d'ABRIL a les conclusions suara transcrites adoptades per Acció Catalana Republicana, com ens alenten per a prosseguir en les nostres campanyes. En una qüestió de procediment, però d'importància vital, entenem que no s'ha estat prou explícit en aquest comici catalanista que comentem. ¿Impliquen aquestes conclusions, la immediata presentació de les mateixes a l'Organisme Executiu de la Generalitat, per mitjà del seu representant en aquest? ¿O bé, són tan sols afirmacions per a plantejar-se en un demà més o menys llunyà? Es veritat que en dites conclusions es preveu la urgència del cas, per això, nosaltres volem que se'ns sàpiga interpretar sense que les nostres preguntes puguin ofendre a qui ha tingut la ciutadania exemplar de fer-les aprovar en el Consell General d'Acció Catalana. Al contrari, volem dir si el Consell Executiu d'aquest partit donarà les instruccions precises perquè es presentin aquestes conclusions tan importants per a anar a la ràpida reconstrucció econòmica del país. I és que ja tant de temps que es parla de rectificacions d'errors, de compliments del deure, i d'acords i més acords, sense que res s'aclareixi en el si del Consell Executiu de la Generalitat. I avui parlem d'Acció Catalana, com ahir responsabilitzàrem als diputats de la majoria del Parlament de Catalunya perquè no anaren en la seva darrera reunió a la revisió legislativa d'ençà del 19 de juliol, i després al propi organisme Directiu d'Esquerra Republicana de Catalunya, per no portar per mitjà dels seus representants al mateix Consell del Govern, aquesta obra de reconstrucció econòmica, que en definitiva no seria res més que portar a compliment, els principis bàsics d'aquest partit, l'articulat de la Constitució de la República, i les essències liberals i democràtiques que informen l'actuació general de l'actual política contra la invasió feixista en els territoris peninsulars.

Per altre costat, solament termes elogiosos podem dir, de la fidelitat d'Acció Catalana Republicana, als principis catalanistes, liberals, democràtics i de justícia social, quan tot reafirmant-se amb els mateixos manté i considera necessari el respecte a l'Estatut de Catalunya, carta bàsica constitucional, que qualsevol que maldir per a destruir-la o aplicar-la de mala fe, estaria millor al costat de Franco, que al del territori lleial a la República i cas que no es donés per al·ludit, seria que a més a més d'ésser traïdor a la República i a Catalunya, fóra un vil agent del feixisme agressor, que restaria a Catalunya amb la consigna d'aplicar la disposició de Franco, derogant l'Estatut de Catalunya.

Rafael Closas

La Generalitat de Catalunya, ha creat, en virtut d'ésser traspassats els serveis de Justícia a la Generalitat, d'acord amb l'Estatut i amb els en la Comissió de traspassos de Serveis, la Sala de reclamacions d'estrangers al Tribunal de Cassació, d'acord amb la llei creadora de la mateixa del Ministeri de Justícia de l'Estat Central. Sala aquesta en virtut del qual i amb un procediment rapidíssim, tindrà per missió restablir el dret dels estrangers al territori de la regió autònoma, en el que ja referència als danys i altres perjudicis sofertes en ocasió de la rebel·lió militar i de la guerra. El Consell Executiu de la Generalitat ha sabut trobar l'home precís per a ocupar tan alta investidura judicial i de tanta responsabilitat, per damunt de tot, tenint en compte els miradors constants de la seva actuació que seran els diplomàtics estrangers i la defensa dels interessos reclamats que faran probablement, fent ús del dret que tal disposició de la República atorga, els advocats estrangers nomenats lliurement pels actors. Aquest ciutadà és Rafael Closas. Simplement l'havem anomenat ciutadà, perquè qualsevol altra qualificació elogiosa no és necessària. Recordem l'època de les discussions de l'Estatut de Catalunya al Parlament de la República i es parlava dels homes de l'Estatut, Xirau i Antoni M.ª Sbert. Nosaltres afirmem que sense l'home de la Comissió Mixta de Traspasos de Serveis, Rafael Closas, l'Estatut no hagués fet la seva via avant.

Quan la rebel·lió militar, i en virtut de les circumstàncies especials del moment, la Generalitat creava la Secretaria de Relacions Exteriors. Rafael Closas representava el veritable ministre d'Estat, fent front a la pluja de conflictes d'ordre internacional que cada dia augmentava en intensitat i volum.

Fins ara, exercint el càrrec de Sots-secretari de Relacions i Juridic de la Presidència de la Generalitat, la tasca que ha vingut realitzant en ordre a l'harmonització i estudi del dret estatutari en referència a l'aplicació del mateix per part del Govern de la República i de la Generalitat, ha estat tan considerable, que farà difícil la seva substitució, donada la incompatibilitat en ambdós càrrecs que existia.

A tot això afegim les seves tasques de professor a la Facultat de Dret de la Universitat autònoma de Catalunya, i d'ensenyar ràpidament que d'homes com Rafael Closas, Catalunya no sols els necessita ans que sense ells, la marxa de la seva vida autònoma sofriria un fort col·lapse, difícil d'ésser superat.

FRANCESC PADRÓS

Femina

Inconsciència criminal

Agressions i més agressions contra la nostra ciutat; agressions seguides, contínues, persistents, més devastadora la segona que la primera, més la tercera que la segona. Acció de desmoralització, de pànic, de rendició, és la que pretén la facció amb aquests atacs a cop segur.

Però tot és en va. El nostre poble, Catalunya, resistirà estoica aquests embats de la fera feixista que vol presa amb les seves urpes xopes de sang innocent, a tota la humanitat. Resistirà perquè aquest és el seu tremp, la seva voluntat d'acer; i resistirà també per l'honorós record de les víctimes hagudes. Claudicar seria una vergonya i una immoralitat. Una immoralitat envers aquests infants, envers aquestes dones i homes que han regat amb la seva preada sang les pedres de les llars i carrers dels nostres pobles de retraguada.

I tan bella com és la vida! ¿Per què aquests assassinats immerescuts? ¿Per què aquest acarnissament amb la nostra Pàtria? Tan lluminós com és el sol i tan pur l'espai! Aquests infants que veiem ara, surten cantant i rient i saltant, de l'escola. Sota el braç el llibre que els obre el camí per tal de què arribin a saber ésser homes i dones que com a tals es portin; canten amb llurs veuets que de per si ja són una música deliciosa; saltan com ovelletes enjogassades trescant per les muntanyes, i riuen fel·ligment, amb tot l'esclat dels seus pocs anys, amb tota la lluminositat de les seves vides en capoll; infants, infants! I, tot d'una, una veu matèlica, aguda, estrident, fendeix l'espai: la senyal d'alarma, aquesta cosa estranya—que sembla impossible—que cap més poble del món coneix, aquest avís de què s'apropa l'assassí, el monstre. I l'assassí, el monstre, realitza la seva obra de salvatgisme. Després, passats els primers moments del temor natural, després que el soroll inexplicable de la bomba i de l'enrunament ja no s'oïen, després que s'ha aclarit un xic l'espai de la pols que s'aixeca de les runes, llavors la ferida oberta es mostra amb tota la seva horrorosa realitat—no cal que recordem l'espectacle tristíssim i de dolor que ofereix una vivenda enrunada; malauradament, tots n'hem vist i de ben aprop.

En mig de les parets caigudes, dels cairats trencats, dels vidres fets a trosos, al bell mig de la calçada, uns infants. Ah, però ara no canten ni salten ni riuen; ara els seus cossets tendres i delicats resten immòbils, els seus roscs tres de nina són de cera, i el diminut clavell de la seva boqueta és un rictus d'espant, de dolor, d'imploració pel càstig que se'ls infligeix sense haver fet cap pecat.

Allí, a poques passes, una cartera oberta, plena de pols, i escampat pel redós: una goma de borrar quasi gastada, un llapis tot rosegat de la part contrària on s'escriu, uns cartroquets de les capses de llumins amb fotografies de futbolistes, una ilibreta amb una suma

Les converses de París han decebut a tots els filofeixistes que esperaven una solució favorable de la nostra guerra. Cal, però, no refiar-se, l'enemic és fort i en les seves extremituds desesperades ens depararà dies durs i de sacrifici. Però la victòria final s'ho mereix.

Jovenut

En l'aniversari de Pi i Margall

S'ha escaigut en aquesta setmana el trenta-setè aniversari de la mort de l'il·lustre català Francesc Pi i Margall.

La joventut catalana, arrossegada aquest any pel corrent esfereïdor del remoli que la llença a la mort, és precisament en aquest aniversari que honora amb més propietat la figura del clarividenc teoritzant del federalisme.

Potser aquest any, la memòria de l'egregia figura, es trobarà orfe de flors i parlaments commemoratius plens d'encarmentament; però l'Erasme del segle XIX hauria assolit amb l'afirmació categòrica de la seva mentalitat — que sempre traspuà humanisme — en el camp de batalla, l'homenatge més plaent per la seva espiritualitat sòbria i austera.

Efectivament: l'home, tot sensibilitat, que sempre obrí de bat a bat la seva intel·ligència a les innovacions i a les concepcions que portessin la pau als pobles torturats per l'esclavatge material, i — el que és encara més insuportable — l'espiritual, que exigí obediència a aquells principis escolàstics inacceptables pels catalans, amb el retrunyir dels canons que avui es dispararan, contra les trinxeres enemigues, amb les lamentacions de dolor que aixecarà la fúria feixista té un homenatge tan grandios i auster com fou la seva figura, i que li correspon per complet.

I, la justesa d'aquest homenatge que aparentment sembla massa paradoxic al somriure pacífic i el posat venerable del Mestre — les concepcions del qual anaven al cor de tots els catalans —, radica, en què la tragèdia actual referma les seves concepcions i que per obra i gràcia de la gloriosa epopeia catalana passa a encarnar tot un poble.

I, hem dit abans, que Pi i Margall era l'Erasme que en el segle XIX ibèric orientava com far lluminós les mentalitats perdudes d'un conjunt de pobles que vivien debatent-se en el buit i propugnant per surar damunt un mar de passions vergonyoses, en les que Catalunya apuntava el seu ressorgiment literari, i el seu desig de llibertat, desitjant que la nostra comparança fos acceptada com alguna cosa més que una simple imatge.

Estem convençuts que Francesc Pi i Margall i Erasme estan situats en un pla d'igualtat, que juguen un paper semblant en les seves respectives èpoques.

Deiem, no fa massa temps, que Erasme encarna la lògica, la raó i la cultura veritable del seu segle. Deiem, també, que era la intel·ligència lliure de prejudicis, que s'encarava davant la complicació enorme de tota una societat, criticant-la i descobrint els seus punts dèbils per a perfeccionar-los i de Pi i Margall podrem dir, copiant Stefan Zweig en parlar del geni del trànsit entre els segles XV i XVI que: «... propugnant per allò irreconciliable aparentment, i cap esfera fou inassolible o forana al seu art conciliador; que com hauria dit Goethe era una anatura comunicativa que sabé agafar els dos ideals més oposats: l'amor a la llibertat, particular en cada poble, i el cosmopolitisme — amb bona fe podem designar així el centralisme — per fondre'ls en un programa magnífic de fraternitat humana.

I, maldament se'ns recordi que Erasme en el seu ideal sembla que vol uniformitzar els costums i la societat, ensems que Pi i Margall vol trobar una fórmula que permeti el desenvolupament de la personalitat típica de cada poble, insistirem:

Per nosaltres, Erasme profundament humà, no pogué oblidar la necessitat del desenvolupament de la mentalitat particular de cada home. Per contra: afirmem que solament aspirava a agermanar aquestes mentalitats sota una aspiració cultural, general a tots els humans, aspiració que ell patentitzava en emprar per llenguatge la llengua universal per excel·lència: el llatí. I, estem convençuts que l'ideal de Pi i Margall anava a raure precisament en aquest desig de germanor que neix entre els pobles lliures i que ell presentava com necessitat entre l'esclau i el dominador.

Pi i Margall i la joventut nacionalista. Ell el Mestre venerable de la germanor. Nosaltres la joventut adulta d'un poble ben determinat que propugna precisament la finalitat de Pi i Margall. La llibertat per a mirar els pobles com un germà contempla l'altre germà.

LLUM VALLS

a mig fer i unes flors dibuixades, un tap de suro amb un cordill passat pel mig, un llibre d'escola i una llista de subscripció destinada als infants evacuats! Més enllà, mig tapada per una grossa pedra, una cistelleta de cosir, trencada dels vimets, i també per terra i cobert de pols i vidres trencats: un didalet minúscul, unes tisoretetes xates, un bocí de labor — ¿on devia ésser l'altre bocí? un tub de llapis pels llavis, gastat — ¡oh la precoç coqueteria femení! —, un paper de plata i una neta de menys d'un pam d'alçada, amb el cap aixafat.

S'han acabat els cants i la joia dels menuts. Ara, agafats de les mans i ca·llats, precedits per un guàrdia, els ulls immensament oberts, passen per enmig de les runes encara fumejants de l'enrunament; i a la vista dels cossets tapats dels fins llavors companys, ploren silenciosament, quietament; i un sol primicer es dibuixa en els seus fronts de rosa i nàcar. Pobres nins! ¡Tan nins, tan infantons, tan tendres, i saber ja de la cruesa, de la inhumana cruesa d'aquesta vida de crims que ens reporta la salvatjada d'uns dements im·perdonables!

I així, a cada casa, a cada llar una tragèdia com aquesta. El pare vellet que ha donat el millor que tenia — el fill — a la Pàtria, mentre la nora és al treball amb el qual es sosté la migrada família que són ara, resta a la llar tenint cura

del menut, del nét — de l'altre fill que té ara — i preparant el refrigeri per a dinar; i allí, estès materialment damunt del bressol i emparant amb el seu cos el del nét, l'avi, el bon avi que ja donà el millor que tenia per a la Pàtria, dona ara també la seva vida per salvar el millor que té: el nét.

I aquella mare — vídua — que amb afany i estalvis ha fet grans, homes, els dos fills que tenia i que anà somnient a acomiadar-los quan marxaren a defensar la Pàtria i que els dos havien caigut en holocaust a ella, que servava la modesta llar com l'altar preat, l'estoig sagrat que li recordava a totes hores el tresor que havia vist néixer i créixer: els seus dos herois, ara, muda, els braços al llarg del cos, contempla les runes de les parets tan estimades.

Es un poble en guerra, un poble atacat bàrbarament, sense motiu ni ocasió.

Mentre, al París alegre i confiat, uns... senyors que es diuen representants de França i d'Anglaterra, es reuneixen — diuen també — per tractar de la guerra italo-alemanya-panyola. Però el nostre problema de vida i de mort no mereix més atenció que la que deuen haver dedicat a comentar les últimes curses de cavalls i la puja i baixada de tals o tals altres accions de certes explotacions que pagant el poble, se'n beneficien ells personalment, i de les atencions que certa dama de l'aristocràcia dispensa a tal o tal senyor.

Recepcions, banquets, festes, xampany, llums, trajos elegants, perfums cars, camises emmidonades, fracs impecablement planxats i negres, cotxes d'últim model.

I Espanya? Ah, sí, Espanya, cert, Espanya, Espanya... — Un moment: una altra copa de xampany, senyor. — Espanya, oh, un gran país Espanya! Aquell sol tan ardent, els taronjars valencians, els «toros»; ¡heus aquí que no n'hem vist mai cap de cursa de «toros»! haurem d'anar-hi. — Un moment si us plau: Senyora, ¿em feu l'alt honor d'acompanyar-me uns moments a la terrassa? L'atmosfera del saló és una mica densa.

I Espanya segueix el seu camí de lluita, de guerra a mort, de traïcions, d'assassinats. Però ells ho han dit: un gran país Espanya. I Espanya, tots els pobles d'Ibèria, un bon dia acabaran amb la fera que els vol anihilar i es

presentaran a les portes d'aquests grans salons de la inconsciència europea a demanar comptes del crim que perpetren aquests... senyors que es diuen representants de les democràcies i que fan el joc al feixisme. I, ah, llavors, aquests homes nostres de les trinxeres i les dones que han perdut els nins entre les runes dels bombardeigs, treuran d'aquests salons la hipocresia i la llavor feixista que hi impera i hi faran onejar la bandera de la vertadera Democràcia. Serà una mica tacada de sang, d'aquesta sang generosa que es vessa del nostre sòl, com el xampany devia sortir impetuós de les botelles i emplenar les copes de les dames d'aquests... senyors, aquests dies passats que digueren reunir-se a París els representants de França i d'Anglaterra per vengonya i escarni del món civilitzat.

ANTONIA ABELLO

UN BON EXEMPLE

Un bon amic nostre que resideix fa molts anys a Parsi, ha vingut a la nostra ciutat per un dolorós afer de família. Hem tingut ocasió d'estrènyer la seva mà després de cinc anys llargs de la nostra darrera entrevista.

Però republicà de sempre i catalanista convençut, no tardà en parlar amb emoció i entusiasme de la nostra lluita per la llibertat. Lligat estretament per l'afecte als seus i els interessos radicats al país on ha creat una llar, no és dels que oblida fàcilment la pàtria catalana. Ha sofert dolorosament durant els primers temps de la revolta militar en constatar la incomprensió injusta de què persistentment érem víctimes i ell mateix es trobava desorientat per l'allau d'una propaganda interessada en ofegar el nostre dret sota un munt de baixeses calumnioses.

Promptament, però, reaccionà i procurà posar-se en contacte directe amb els bons amics que aquí tenia i, veridicament informat, posà tota l'ànima en fer reaccionar als altres. Tots els seus modestos mitjans foren esmerçats en la noble tasca, i avui en què la veritat ha vingut obrintse pas i un corrent d'opinió, cada dia en augment, es compenetra amb la nostra lluita i exigeix dels poders de la veïna república el suport i ajut per a les nostres poblacions civils i adhuc el reconeixement del que en dret ens pertoca i ens ha estat negat constantment amb el més gran menyspreu pels principis de justícia, avui, diem, recorda els seus primers passos en l'esforç per a contribuir al restabliment de la veritat ultratjada.

Ens parla amb molt calor d'una bona amigueta seva, una companya de treball, que des del primer moment va sentir-se sorpresa per les seves emocionades veritats relatives als sentiments dels catalans i de tots els bons defensors de la República espanyola, de com nosaltres ens veiem obligats a defensar-nos de l'agressió canallesca de tot un exèrcit despitat per suposades agressions d'una República to-

lerant i respectuosa per demés, de un clergat ensoberbit i dominador, de totes les oligarquies caciquils que de temps venien ofegant tot esperit de llibertat i de justícia, en resum, d'uns grups privilegiats i d'unes castes que es sentien mortalment ofeses pel fet de què la República tímida-ment maldés per l'emancipació moral, cultural i material del poble.

La bona franceseta quedà especialment impressionada pel fet de què uns homes que es deien nacionalistes patriotes cometessin el crim i l'aberració absurda de portar a africans semisalvatges per tal de massacrar a compatriotes amb la sola finalitat de defensar uns interessos. Aquella noia es convertí en la més eficaç col·laboradora del nostre amic, fins al punt de què abans de crear-se cap comitè d'ajut a Espanya, la seva tasca i entusiasme assolí l'obtenció d'una quota setmanal en el taller que li permeté reunir des del primer moment una quantitat mensual que no ha fallat ni una sola vegada.

Tan bon punt quedà organitzat l'ajut a la República per mitjà de comitès i comissions, la seva tasca ha vingut augmentant i desenvolupant-se, i avui dia és el seu esforç un dels més eficaços entre els innombrables que vénen portant-se a terme en la regió parisenca.

Ens prometé el nostre amic que podríem a no tardar estrènyer la mà de la bona amiga i entusiasta col·laboradora, ja que ell i d'altres companys farien el possible per tal que pogués portar a cap un dels seus més fervents desigs, el visitar l'Espanya lleial, i per damunt de tot la nostra Catalunya. En una de les remeses de quevitres que es troben a punt d'arribar a la nostra ciutat, vindrà ella com a delegada, i no cal dir amb quina fervent emoció ens proposem donar-li la més cordial benvinguda.

GENÍS

UNA ESTONA D'HUMOR

ELS CAPELLANS XIROIS

Mossèn Caylitos, rector de Castellserà, que parlàvem l'altre dia; en una ocasió que la seva majordona se li posà malalta, d'una malaltia molt cançonera, determinà prendre serventa, i com que a la seva parròquia, d'entre les filigreses no en trobà cap que l'abellis, perquè la que no tenia un tap tenia una tara; determinà cercar-la fora vila, en un poblet proper que segons bones referències, en una masia, n'hi havia una que reunia totes les condicions exigides pel mossèn.

Aquesta, era una mossa joveneta, — de setze a disset anys —, i amb un pamet de cara que els àngels li cantaven.

Bruna, revinguda com una poma, i amb uns davants, que feien rodar el cap, i, sobretot, era molt bleda.

Aquesta condició era la que més entusiasma al senyor rector. Com més bleda millor...

Però la Pauleta, — que aquest era el seu nom —, no ho era tant de bleda, que el mossèn en restà meravellat.

Es traslladà a l'esmentada masia, a entrevistar-se amb la mare de la noia, — una beata tan bleda com la filla, — a demanar-li que volgués concedir permís a la Pauleta, per anar a assistir a la majordona tenir cura d'ell, i endegar la rectoria, per a mentre durés la malaltia de la seva companya, puix que la Pauleta, era una noia que li convenia per la seva bondat i ésser bona feïnera.

La vella no hi posà cap obstacle, ans al contrari, l'entusiasma que la seva filla pogués exercir aquell càrrec que tantes noies li haurien d'envejar, i li prometé que la Pauleta, hi aniria a l'endemà al matí a prendre possessió convenientment ensinistrada, i ben aconsellada per ella pel bon èxit de la contesa.

— Ara manca que la Pauleta, hi vingui bé... — insinuà, mossèn *Carlitos*.

— Ai, la pobrissona!... Què sap ella d'això?... Ella farà el que jo li digui... No mancaria més!... — remarcà aquella dona tota cofoia que la seva filla pogués anar a servir a aquell ministre del Senyor.

— No s'oblidi d'avisar-la que procuri tenir-me content que no hi perdrà res, al contrari... — finalitzà mossèn *Carlitos*.

— Deixi'm-la per mi... Jo li prometo que no tindrà motiu de queixa... Vagi-se'n tranquil... — finalitzà la vella mentre l'acomiadava al cancell de la porta d'entrada.

Mare i filla, es posaren d'acord tot seguit, i cuitaren a preparar el farcellet de la roba per a marxar a l'endemà, així no haurien d'anar amb presses a l'hora de la partena.

— Ara, a veure com et portaràs!... Fes l'ull viu!... Procura que el senyor rector estigui content i satisfet de tu!... Fixa't amb el que et manen!... Pensa que tot el que et diguin, és pel teu bé... Quantes t'ho envejarien això!...

En fi; aquella mare no acabava mai d'aconsejar a la seva filla, convençuda de que els havia de ben menester. Era tan bleda!...

La Pauleta, — que era paula de nom i de fets — en tot digué que sí, i que faria el que li manessin, fos el que fos; encara que li feia molta vergonya l'haver de sojornar fora de casa, ella que sempre havia viscut a la masia sense altra companyia que els seus pares, ei garrins, els matxos, i la parella de bous enormes i calmosos de l'estable.

— No signis tonta, Pauleta!... Ja t'hi acostumaràs!... El cas és que no badis i facis el que et manin... — acabà la seva mare.

A l'endemà al matí, quan la Pauleta arribà a la rectoria, el senyor rector no hi era, havia sortit a evacuar una diligència pròpia del seu sagrat ministeri, i tardaria un parell d'hores a tornar; però, abans havia advertit al sagristà, que quan arribés la serventa, li assenyales la seva feina fins que ell tornés.

El sagristà, que era un soci més viu que una mustela, i a més estava carregat

de males intencions, així que llucà aquella massa, es féu càrrec tot seguit dels graus d'innocència i d'ignorància que l'adornaven, i tot seguit determinà aprofitar-se'n.

La féu entrar a les habitacions del senyor rector, i sense més preàmbuls, l'abraçà apassionadament, massegant-la materialment entre els seus braços, omplint-la de petons i altres excessos...

La Pauleta, de moment no sabé que fer ni que dir, astorada d'aquell arrauxament inesperat.

El sagristà, aprofità aquest moment, per a dir-li que li estava ensenyant la llicència, que aquella feina és la que hauria de fer més sovint; així el senyor rector, quan l'abellis repetir-la, ella ja sabia l'obligació.

No cal dir que la Pauleta, en quedà entusiasmada del seu nou càrrec, no s'hauria cregut mai, que el servir a un rector, li reportés tanta felicitat i a costa de tan poc sacrifici.

Quan retornà mossèn *Carlitos*, cridà il·lusionat a la Pauleta, i fent-li moxaines se l'endugué a mostrar-li la rectoria, i senyalar-li la feina que li tocava fer; s'escaigué que quan foren a l'habitació d'ell, la Pauleta, creient qui li anava a repetir l'escena que li havia ensenyat el sagristà, se li tirà al coll, petonejant-lo de mala manera...

El mossèn, quedà com veient visions d'aquella inesperada escomesa, i la Pauleta fen el viu li digué:

— No s'hi encaparris, mossèn *Carlitos*!... Que ja sé com es fan aquestes coses...

— Com ha anat això?... Què dius ara?...

— El sagristà no fa gaire que m'ho ha ensenyat.

El senyor rector envermellí com un perdigot, foll de despit, i jurà que aquell grandíssim poca-vergonya, es recordaria d'aquella feta...

Mossèn *Carlitos*, — segons d'uen males llengües —, no per això deixà d'aprofitar-se de l'ocasió que li brindava l'avinentesa de tenir entre els seus braços aquella noia tan apetitosa, que era el Non-Plus-Ultra de la innocència...

RA-MA-TA

Interioritats d'una tragèdia a Centre-Europa

Per creure han d'interessar als nostres lectors, volem publicar alguns antecedents de la premeditada agressió portada a cap recentment pel Reich contra la integritat de Txecoslovàquia, extrets d'un documental treball publicat pel Dr. Fuchs al periòdic "Le Soir".

Hom ignora que ja en 1936, fou proposat pel govern alemany a Viena el repartiment de Txecoslovàquia i que la mateixa proposició es féu al govern d'Hongria.

En el curs del mes d'agost, poc temps després de la signatura del famós acord de data 11 de juliol del 1936, anomenat "normalització de les relacions austro-alemanyes", el canceller Schuschnigg rebé la visita d'un agent de Berlín, recomanat pel senyor Von Papen, i que tenia la missió d'exposar-li el projecte per una desmembració de la democràtica República.

L'emissari exposà en primer lloc al canceller austriac que el moment era oportú. Segons ell, França es trobava dividida i en vigílies d'una guerra civil. Anglaterra començava tot just el seu rearmament i no es trobava disposada a intervenir en un conflicte general. Rússia, segons el mateix informador, travessava una crisi interna. La victòria dels rebels espanyols, recolzats per Itàlia i Alemanya, era qüestió liquidada per tota la tardor del mateix 1936. Al poc temps, però, Alemanya modificava la data fixada pel desmembrament de Txecoslovàquia

i donava a conèixer als ministres hongaresos, Daranyi i Kanya, que l'acció era projectada per la primavera o estiu del 1938.

El pla concret que fou desenrotllat al canceller Schuschnigg preveia una acció comuna contra Txecoslovàquia, i es prometien com a premi a la col·laboració austriaca, les regions del sud de Bohèmia, Alemanya. ccm és lògic, s'atribuïa la principal part de botí i s'assenyalava a Polònia la posició de les regions habitades per una majoria ètnica polaca i Hongria recuperaria la quasi totalitat d'Eslovàquia.

Estratègicament, l'agent de Berlín exposà l'operació segons les línies generals que segueixen: Les tropes motoritzades austriacques envairien el país per la frontera sud en direcció a Praga, mentre que els alemanys atacarien des de la Silèsia i la cavalleria hongaresa entraria per les valls paral·leles al riu Waag, en la regió veïna a l'arc del Danubi.

Malgrat que certes personalitats polques i magiars eren favorables a l'esmentat projecte, era impossible dissimular al canceller l'oposició de Kanya, ministre hongarès de relacions exteriors, qui tenia el convenciment que Txecoslovàquia no es trobaria sola, i no volia per al seu país la responsabilitat d'un conflicte general. Precisament, amb motiu del mateix pla exposat per Hitler, en la visita del mes d'agost del mateix any portada a cap pel Regent Horthy a Berchtesgaden, dimití per dues vegades la seva car-

tera de relacions exteriors, dimissió que no fou acceptada per haver coincidit en el seu criteri, no sols el President del Consell, sinó també els caps de l'oposició.

El senyor Schuschnigg copsà la responsabilitat que per ell representava contrariar el projecte alemany, i molt més oposant-s'hi, advertint a Praga del perill. No solament l'acostament amb el govern Txec atreuria la renúncia de Berlín, ans contrariava la tàctica de Mussolini que per la seva posició respecte a les potències democràtiques, era oposat a tota col·laboració austro-txeca, fora del terreny econòmic.

El canceller federal, no obstant, es decidí. Encarregà al senyor Guido Schmidt, ministre de negocis estrangers de Viena; que en el curs del seu viatge a Itàlia en setembre del mateix any, advertís a Mussolini dels projectes de Berlín. Per la seva part, aprofitant la conferència que tingué lloc a Viena pel mes de novembre, entre els estats signants del protocol de Roma, informà als representants dels mateixos del projectat repartiment de Txecoslovàquia. Schuschnigg declarà que el seu govern no havia modificat el criteri, i per tant, renunciava a prendre part en tal aventura. Creia, com el senyor Kanya, que França compliria els seus deures vers Txecoslovàquia, a la que es trobava lligada per un tractat d'assistència, i com a conseqüència en el perill d'una guerra

europaea, com argument principal féu prevaler que Austria restava fidel a la seva missió dins d'Europa, és a dir, la conciliació general i que havia d'oposar-se, dins les seves possibilitats diplomàtiques, a tota política d'agressió.

Les raons pràctiques havien aconsellat en tal ocasió al canceller tant o més que els principis exposats. Temia per una part la guerra europea, i a més tenia el convenciment de que el projectat repartiment, que comportava l'ajut austriac, fins en el cas improbable de que França i Rússia no ajudessin a Praga i que els txecs oferissin una resistència fàcil de vèncer, no oferia cap garantia real per a la independència d'Austria. Per contra aquesta passaria a ésser la propra víctima d'una agressió. En possessió el Reich de la Bohèmia i les regions pròximes, fàcilment es convertiria en l'àrbitre i senyor de l'Europa central i sud-oriental. Si les potències no podien assistir a Txecoslovàquia evitant la seva desmembració, no intervindrien tampoc en favor d'Austria. La intervenció d'Itàlia enfront d'Alemanya, vindria a representar una eficàcia secundària. En el millor dels casos, Austria no podia esperar de la seva intervenció en la desmembració projectada, més que una pròrroga en la seva condemna de propra víctima i no una salvaguarda de la seva independència.

DE LA RERAGUARDA AL FRONT LLETRES AL MEU GERMÀ

X

Estimat Pere:

En la meua darrera carta, et parlava de deduccions fetes amb motiu de la meua visita a l'exposició «La vida en la U.R.S.S.» i com t'annunciava, aquesta lletra serà continuació d'aquella.

Els corrents de simpatia i de solidaritat que de Catalunya flueixen vers la U.R.S.S. és cert que s'han intensificat d'ençà de la subversió que venim patint, però no són nous ni molt menys. Jo no puc historiar-te per manca de les dades precises el que s'ha fet a casa nostra palesador dels nostres sentiments, vers la U. R. S. S. d'ençà que aquest gran país, així s'anomena; però sí que puc dir-te que tinc a les mans — el servo amorosament d'ençà que va veure la llum — un manifest signat pel Consell Directiu del per tants conceptes benemèrit Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, i en aquesta crida, el C.A.D.C.I. com tantes altres vegades ho havia estat, era la veu autèntica de Catalunya que clamava amb raons convincentes a favor d'aquest poble gran, ensems que gran poble, esdevingut avui la pàtria del proletariat de tot el món. I Catalunya, en aquella avinentesa es manifestava efusiva i fervorosa a favor de la nova Rússia que en l'horitzó del temps apuntava.

De bon grat copiaria ací íntegrament aquell manifest, car l'avinentesa és ben adient, però la seva extensió no ho permet, n'obstant el qual, no sé estar-me de reproduir-ne unes ratlles que reflecten la grandesa espiritual de Catalunya. Ve-te les aquí: «La misèria no es pot intentar alleugerir amb subscripcions que, per elevades que siguin, seran sempre ridícules en relació a l'extensió immensa del mal. Els mateixos que hauran provocat la desgràcia, no tindran inconvenient en allistar-s'hi per a més gran afront del poble de Rússia i en la secreta convicció de la ineffectuositat del remei. La misèria russa sols la solidaritat internacional pot evitar-la, fent que les relacions econòmiques, comercials i de tota mena, de tots els pobles, siguin represes amb aquell país.» El manifest s'acaba amb aquestes ratlles: «Catalans! Rússia es mor de fam perquè els pobles d'Europa li tanquen les portes. Aquestes portes que les oligarquies capitalistes han tancat, el proletariat de tots els països es disposa a obrir-les. Els pobles que primer cedexin a aquest impuls generós, seran dignificats davant de la Humanitat sencera. Catalans!

Volguem que Catalunya sigui d'aquests pobles!» La lectura íntegra d'aquest manifest que porta la data del 17 de febrer del 1922, ens portaria — comparant l'actitud de Catalunya envers Rússia, llavors, i la que actualment tenen per a Catalunya i la República, altres països — a fer deduccions i comparacions del tot interessants; però en fer esment del mateix, ha estat únicament per a demostrar com ja llavors els catalans estimàvem a la naixent U. R. S. S. A Catalunya, han existit associacions de divulgació i desimpatia per a la U. R. S. S. com els «Amics de Nova Rússia» que si malament no recordo, aquest fou el nom d'una entitat, que treballà incansablement a favor d'aquell país llunyà i amic, amb anterioritat als fets del 6 d'octubre del 1934; posteriorment, els «Amics de la Unió Soviètica» organització vigorosa, estesa arreu del món i que a Catalunya té una importància palesada reiteradament, ha realitzat tasques remarcables: cal esmentar solament la de la commemoració del XX aniversari de la seva revolució, ara fa un any que destacà d'entre totes les que és realitzaren en els altres indrets en aquella avinentesa.

Tot això, però, no vol pas dir, en cap moment, que els catalans hipotequem la nostra independència ideològica ni d'altra mena. La U. R. S. S. té guanyat de nosaltres un profund sentiment d'admiració, lligat amb un ver desig d'emulació i de superació de la seva gesta, adaptant-la naturalment a les nostres característiques racials. La U. R. S. S. com la França d'altre temps, com avui nosaltres a casa nostra, s'oferí a purgar tots els pecats col·lectius; fams, guerres civils, abandonament i agressivitat de les altres nacions, tot ho desafiaren per a portar al món les seves idees. La nostra gratitud, la nostra admiració, el nostre fervor per a ells, però no la nostra servitud ni la imitació inexpressiva i vexadora; vingueren a instaurar idees, però no esgotaren tots els camins que porten a la idea alliberadora que ens agermana. Estimem especialment de la U. R. S. S. el seu respecte per a tots els pobles, ço que caldria aprenyessin, sobretot, aquells que àdhuc nomenant-se'n admiradors, seguidors i deixebles, sovint demostren les seves ansies d'assimilació. La U. R. S. S., en la seva vigent constitució estableix, en el seu article 14, les atribucions reservades als organismes del

CAMINS DE DOLOR

Poemes de la nostra guerra

XI

PESOMBRE

Quina nit més llarga i fredal
I quin bate ar el cor meu!...
Les ombres allargassades
van dansant amb ritme greu...

Dintre la cambra quieta
un tic-tac ressona lleu.
Passen hores, i més hores,
llargues, fredes, com la neu...

Per darrera les cortines
dels finestrons del balcó,
s'albira una estrella nua
nua i sola en la foscó.

I la seva llum de plata
es reflexa en el mirall,
mentre van morint les hores
dins la copa de cristall...

Quina nit més llarga i trista!
I l'alba no arriba mai!...
El pesombre que m'engrapa
m'ompla l'ànima d'esglai!

Sento foc a les parpelles
d'un neguit que em fa plorar!...
La festa em crema enfebrada
i el fred em fa tremolar!...

Les ombres s'han fet enerra,
i ara hi veig un campament;
a la llum de l'estelada
cerco el meu fill combatent...

Una boira de silenci
m'envolta com un mal fat...
Crído al fill, i sols contesta
el ressò, lluny, apagat...

La terra encara panteja
xopa de gebre i de sang!...
Passa un vent d'esgarrifança
que m'esgarrinxia la carn...

D'entremig de les tenebres
sorgeix una visió;
és una blanca figura
d'una estranya llufessor,

que va engrandint-se, engrandint-se.
i tot el món s'aclareix...
I entra a dolls dintre ma cambra
i el pesombre m'esbargeix...

Quina nit més llarga i fredal!
I quin bategar el meu cor!...
Els meus ulls encara cremen
d'aquella angoixa de mort!...

R. MASSIP I TARRAGÓ

poder de l'Estat de la Unió de Repúbliques; en l'article 15, esmenta ben clarament que la sobirania de les Repúbliques federades, no té altra limitació que l'estabilitat en l'esmentat article 14; en l'article 16 diu que cada República té la seva Constitució d'acord amb les particularitats de cada país; en l'article següent, el 17, diu que cada República conserva el dret de separar-se lliurement de la U. R. S. S. i en l'article 18 diu que el territori de les Repúbliques federades no pot ésser modificat sense el consentiment d'aquestes. Aquest és un sentit de respecte que admirem, que per a nosaltres voldríem.

Recordo encara, com en ocasió d'un viatge que vaig fer a París, vareig veure en el pavelló de la U. R. S. S. a l'Exposició Universal del any darrer, en lloc destacat i en grans caràcters, unes frases signades per Stalin, que no sé estar-me de reproduir: «La política de la Pau, nosaltres estem disposats a mantenir-la amb totes les nostres forces i per tots els mitjans; nosaltres no desitgem ni una engruna de la terra d'altri; però nosaltres no en cedirem ni una mica insignificant de la nostra». «En el lloc de la Rússia Tsarista que oprimia innombrables nacionalitats, més de cinquanta lliures repúbliques socialistes i regions autònomes han orgit». Es, doncs, aquest respecte a altri,

el que això ens ensenya que mereix dels catalans, un sentit agraïment i una viva simpatia.

La nostra psicologia i els nostres costums racials, són força diferents a les d'aquell llunyà país i imitem bé el gest per ells realitzat, si menem les nostres activitats d'acord amb nosaltres mateixos i aquest és un ensenyament que no hem de desapropiar. L'il·lustre Pousi Pagès, digué en ocasió memorable, que els catalans a l'igual que els russos, hem de fer una revolució a la catalana, perquè ells, els russos, la feren a la manera russa.

Dit tot això, naturalment que des d'un punt de vista personal, però que em permeto creure compartit per bon nombre de germans de pàtria, t'he explicat, ja potser massa lleugerament, com jo veig la posició dels catalans davant la U. R. S. S. en el que fa referència especialment als moments que avui vivim. Potser ja m'havies sentit parlar així en altres avinenteses, però he volgut aprofitar aquesta per a aquestes manifestacions si bé adreçades a tu, d'una manera pública per a coneixement d'aquells amables lectors que segueixen el nostre epistolari.

Amb l'afecte de sempre, cordialment t'abraça, el teu germà,
RAMON
20 de novembre del 1938.

ABRIL a
Francesc Macià

El proper dia 25, data del cinquè aniversari del traspàs de l'heroi nacional, Francesc Macià, apareixerà un número extraordinari d'ABRIL.

Per tal motiu la Direcció fa avinent a tots els seus col·laboradors, absents de la nostra ciutat, que no deixin d'enviar els seus treballs relacionats amb aital motiu.

Igualment l'Administració fa avinent que és necessari que abans del dia 18 li siguin enviades totes les comandes d'exemplars de l'extraordinari d'ABRIL.

CARNET INTERNACIONAL

De les declaracions oficials referents a les converses de París poc pot deduir-se respecte als temes tractats en concret. Sembla, però, que malgrat les manifestacions de Chamberlain als Comuns, assegurant que Anglaterra no ha contret noves obligacions, els ministres s'han ocupat de la col·laboració militar en el que fa referència als interessos comuns de defensa, els aspectes dels quals seran concretats per intercanvi de impressions entre els elements tècnics d'ambdues potències.

Pel que atany al problema espanyol, la posició dels governs anglès i francès, aparentment no ha sofert modificació, car en no acordar la bel·ligerància a Franco; sembla que pel moment el compliment de l'acord de Londres respecte a la retirada d'estrangers, continua essent el punt de vista de París i Londres. És difícil saber si entre els propòsits de Mr. Chamberlain hi tenia cabuda el suggerir a Daladier una rectificació de criteri, però en tot cas haurà topat amb una negativa formal per part del president francès, que pel que afecta al cas, no hi ha dubte que pot sentir-se recolzat per la majoria absoluta de l'opinió pública. Una part més o menys important de francesos poden sentir simpatia de classe o casta pels rebels espanyols, però es senten identificats amb la major part dels seus compatriotes en la precisió d'acabar la intervenció talo-alemanya a la península.

El «premier» anglès, té anunciat i prepara ja un nou viatge, aquesta vegada a Roma, per a tractar directament amb Mussolini l'arranjament de les relacions anglo-italianes, i, especialment, segons sembla, per a facilitar l'acord dels interessos i punts de vista de França i d'Itàlia. És de suposar que el Sr. Chamberlain farà tota la pressió possible al seu amic Mussolini per tal que cedeixi, en part, almenys, en les seves actituds incompatibles amb la seguretat i àdhuc amb la dignitat de França. De no assolir un resultat positiu la inquietud a la mediterrània i per tant a Europa no desapareixeria i el seu prestigi com a pacificador en podria resultar afeblit davant d'Europa i principalment davant l'opinió anglesa que sembla dubtar cada dia més, de l'eficàcia real dels procediments emprats en política exterior pels seus actuals governants.

Seguint la política de balanceig emprada fins ara amb èxit, per l'eix Roma-Berlín, sembla que al posar-se en primer pla novament Itàlia, pel que afecta a les relacions amb França, problema mediterrani i guerra d'Espanya, Alemanya passa a la penombra i procura fer oblidar momentàniament l'ona d'indignació que arreu aixecà la persecució jueva. A més es troba de moment satisfeta i obligada a digerir i assimilar les seves darreres víctimes, Àustria i bona part de Txecoslovàquia.

Polònia, sentint-se en part defraudada per no haver obtingut totes les seves aspiracions en el trossejament de la seva veïna i copsant el perill que per la pròpia integritat representa l'expansió germànica, ha volgut jugar als dirigents del Reich una contrapartida, assegurant-se la bona voluntat del seu poderós veí oriental la U. R. S. S., amb la que ha volgut renovar tots els tractats d'amistat i no agressió existents, solemniament i amb la major publicitat possible.

A Rumania, els agents de la reacció, que segueixen les inspiracions del nacional-socialisme alemany han reincidit novament perpetrar actes de violència. Components de la dissolta «guàrdia de ferro» atemptaven contra el rector de la «Universitat» i en un teatre en què actuava una companyia jueva esclatà una bomba que ocasionà diverses víctimes. És d'esperar que per part del govern es pendran les mesures que calguin per tal de reprimir un terrorisme que no té altra finalitat que debilitar la resistència del país davant les apetències estrangeres. Si el Rei Carol ha portat del seu recent viatge a París i Londres la seguretat d'un ajut i recolzament eficaç, és probable que els provocadors, trobin la reacció adequada als seus negres designis, però si pel contrari no ha trobat més que vagues prometes i actituds vacil·lants, el país pot veure's sotmès a trasbalsos de les més perilloses conseqüències.

S. FIGUERAS